

گزارش «وطن امروز» از رویکرد هسته‌ای دولت در ۲۱ ماه گذشته: از دفاع از برجام اروپايي تا طرح خروج از معاهده منع گسترش سلاح‌های اتمی

هژمونی نظارت از NPT تا SPV

می‌کرد. از سوی دیگر به نظر می‌رسد ایران می‌توانست پس از خروج آمریکا بر اساس برخی بندهای برجام از این توافق خارج شود با این حال و به دلیل چسبندگی دولت به برجام، روحانی و تیم دیپلماسی دولت در واکنش به اقدام اروپا راه سخت‌تر، دورتر و پرهزینه‌تر خروج از «ان‌بی‌تی» را مطرح می‌کنند. در صورتی که راه آسان‌تر و نزدیک‌تر لغو نظارت‌هایی چون اقدامات شفاف‌سازی با پروتکل الحاقی است که می‌تواند اقدامی بازدارنده در ارجاع پرونده ایران به شورای امنیت باشد.

امتی (NPT)، گفت سال آینده که این معاهده تحت بازبینی قرار گیرد، در خطر «لغو کامل» قرار خواهد گرفت. ۳۰ دی‌ماه نیز محمد جواد ظریف در گفت‌وگو با خبرگزاری خانه ملت، درباره برنامه وزارت امور خارجه مبنی بر مقابله با تصمیم اخیر کشورهای اروپایی برجام برای آغاز فرایند سازوکار حل‌وفصل اختلافات توضیحاتی ارائه کرد و گفت: وزارت امور خارجه از مسیر حقوقی موضوع را دنبال می‌کند. جمهوری اسلامی ایران بحث روش حل‌وفصل اختلاف را به صورت رسمی اردیبهشت‌ماه سال ۱۳۹۷ بعد از خروج آمریکا از برجام آغاز کرد. ۳ ماهه نیز در ۱۰ مه، ۲۶ آگوست و نوامبر سال ۲۰۱۸ به خانم موگرینی نوشته شد و در آن رسماً اعلام شد ایران روش حل‌وفصل اختلافات را شروع کرده است. وی با بیان اینکه اقدام ایران در کاهش تعهدات به مسؤول سیاست خارجی اتحادیه اروپایی اطلاع داده شده است، به اقدام ۳ کشور اروپایی در آغاز روند مکانیسم ماشه واکنش نشان داد و گفت: اظهارات اروپایی‌ها هیچ وجه قانونی ندارد، لذا ما از بلاوجه بودن اقدام اروپایی‌ها استفاده می‌کنیم. اگر اروپایی‌ها اقدام دیگری انجام دهند، بر اساس نامه رئیس‌جمهور در همان اردیبهشت ۱۳۹۷، موضوع خروج ایران از NPT مطرح می‌شود.

برخی کارشناسان معتقدند خروج از «ان‌بی‌تی» یک آدرس غلط برای نگه داشتن جسم به کما رفته برجام است. خروج عادلانه و بر اساس مکانیسم حقوقی ایران از برجام یا لغو رژیم گسترده بازرسی‌ها شامل پروتکل الحاقی و اقدامات شفاف‌سازی از جمله اقدامات متناسب ایران در این زمینه به حساب می‌آید. سنگی که مقامات دولتی با برجام و بویژه با تعبیه مکانیسم ماشه در آن به چاه انداخته‌اند، نیاز به یک تیم حقوقی قوی دارد که بتواند با کمترین هزینه، این سنگ بی‌تدبیری را از چاه فشار و ایجاد محدودیت برای ایران در بیاورد. نکته مهم‌تر اینکه دولت حسن روحانی هیچ تدبیر و مکانیسمی در برجام تعبیه نکرده تا در شرایطی که ایران به تعهدات خود وفادار بوده، طرف مقابل نتواند با سوءاستفاده،

در واکنش به اجرایی نشدن تعهدات برجامی اروپایی‌ها، ایران نخست گام‌های کاهش تعهدات هسته‌ای را دستور کار خود قرار داد. در جریان این گام‌ها، نخست ذخایر اورانیوم غنی شده ایران از سقف تعریف شده در برجام عبور کرد و در نهایت به غنی‌سازی در تاسیسات هسته‌ای فردو منتهی شد. بعد از برداشته شدن آخرین گام که تحت عنوان برداشتن همه محدودیت‌های عملیاتی در برجام در دی‌ماه گذشته بود، ادبیات مقامات دولتی نیز در قبال اروپا تغییر کرد. در این راستا حسن روحانی در جلسه هیأت دولت، کشورهای اروپایی را ترسو خواند که باید از ملت ایران عذرخواهی کنند. محمد جواد ظریف نیز که از جمله مدافعان ادامه برجام با کشورهای اروپایی بود و تا همین چندی پیش خلف وعده‌های آنان را با تعبیری چون انجام مخفیانه تعهدات توجیه می‌کرد، تغییر رویکرد داده و اروپا را به فروختن شرافت خود در قبال آمریکا متهم کرد. همزمان با این تغییر فاز دولت، زمزمه‌های خروج ایران از «ان‌بی‌تی» قوت گرفت.

به گزارش «وطن امروز»، نخستین بار سفیر ایران در انگلیس ۱۸ آبان در گفت‌وگو با ایندیندند، درباره این تصمیم هشدار داد. «حمید بعیدی‌نژاد» در این باره گفت: ادامه غنی‌سازی اورانیوم با روند فعلی یک گام جدید است و گام‌های بعدی هر ۲ ماه ادامه خواهد یافت، مگر اینکه کشورهای اروپایی تلاش بیشتری برای جلوگیری از انحلال برجام انجام دهند. بعیدی‌نژاد هشدار داد برخی مقامات تأثیرگذار در داخل ایران، خروج از معاهده منع گسترش سلاح‌های اتمی را به عنوان پاسخی به برآورده نشدن انتظارات از سوی طرف‌های اروپایی برجام پیشنهاد کرده‌اند. سفیر ایران در لندن گفت: با وجود خروج آمریکا از برجام و وضع مجازات‌های تحریمی، تهران به تعهدات خود در برجام پایبند بوده و اکنون گام‌هایی برای «هشیار شدن» دیگر اعضاکنندگان آن برمی‌دارد. بعیدی‌نژاد ادامه داد: «نمی‌توانیم به متعهد ماندن یک‌طرفه ادامه دهیم و به همین دلیل این تصمیمات را گرفتیم». وی با اشاره به وجود فشار داخلی برای خروج از معاهده منع گسترش سلاح‌های

گروه سیاسی: مناقشه هسته‌ای ایران و طرف‌های غربی وارد فاز تازه‌ای شده است. دولت حسن روحانی که از اردیبهشت‌ماه امسال و پس از یک سال صبر استراتژیک، گام‌های کاهش تعهدات هسته‌ای خود را آغاز کرده بود، زمزمه خروج از «ان‌بی‌تی» را سر داده و این در حالی است که به نظر می‌رسد نه گام‌های کاهش تعهدات هسته‌ای و نه تهدید اخیر ایران به خروج از پیمان عدم اشاعه سلاح‌های هسته‌ای نتوانسته اروپا را جهت انجام تعهداتش در قبال ایران مجاب کند. اروپایی‌ها تا اینجای کار ۲۱ ماه ایران را معطل کرده‌اند. اردیبهشت‌ماه ۹۷ و پس از خروج آمریکا از برجام، ترونیکای اروپایی به ایران متعهد شد تا ۱۱ وعده اقتصادی را بویژه در حوزه نفتی و بانکی اجرا کند. این تعهدات که نخست قرار بود در قالب سازوکار ویژه مالی (SPV) ظهور و بروز یابد در ادامه تقلیل یافته و به یک شرکت ذی حساسی تحت عنوان اینستکس محدود شد؛ سامانه‌ای که صرفاً در قالب کالاهای بشردوستانه چون غذا و دارو عمل کرده و البته به سال پس از اعلام شروع به کار آن، تاکنون روی کاغذ مانده است. علاوه بر اینستکس اروپایی‌ها درصدد راه‌اندازی سیستم کنترل صادرات اتحادیه اروپایی (PTP) برآمدند؛ برنامه‌ای که در راستای جلوگیری از اشاعه تسلیحات کشتار جمعی باهدف کنترل کالاهای دوگانه و موادی است که برای سلاح‌های شیمیایی، موشکی و میکروبی به کار می‌رود. مسؤولان کشور با پذیرش این تعهد در واقع اطلاعات اقتصادی کشور را که دارای اهمیت بسیار زیادی است در اختیار خارجی‌ها قرار می‌دهند که لاجرم بخشی از این اطلاعات به دشمنان کشور هم می‌رسد. مهم‌ترین هدف این برنامه در ظاهر مقابله با اشاعه تسلیحات کشتار جمعی و ابزارهای انتقال آن از جمله موشک‌های بالستیک با کنترل روی زنجیره تامین اقدام صنعتی است اما زمانی که در درون این سیستم کنترلی نگاه ژرفی می‌اندازید، پراختی می‌توانید به تلاش اتحادیه اروپایی و به تبع آن ایالات‌متحده آمریکا در به دست آوردن اطلاعات مبادلات تجاری از طریق گمرکات کشورها و در ذیل آن کانالیزه کردن اقتصاد کشورهای هدف پی ببرید.

بهشتی‌پور: نظارت‌های آژانس محدودشود

اگر قرار بود اروپایی‌ها کاری کنند، همان سال ۸۳ انجام می‌دادند

بسیار، چون خروج از «ان‌بی‌تی»، به مفهوم این است که نظارت‌های آژانس پایان پیدا می‌کند. در حالی که ما تا بخواهیم به آن مرحله برسیم، کلی راه‌های دیگری داریم که طرف مقابل را به تجدیدنظر وادار کنیم.

■ ملاحظه اهرم‌هایی؟

مثلاً ما الان تعهدات خودمان را در برجام کاهش دادیم. این تعهدات که در ۵ مرحله کاهش پیدا کرده، مربوط به محدودیت‌ها بوده، مثلاً محدودیت برای غنی‌سازی، محدودیت برای حجم اورانیوم غنی شده، محدودیت در تعداد سانتریفیوژها و... خب! طی ۵ مرحله ایران همه این محدودیت‌ها را کاهش گذاشت ولی ما هنوز در سطح وسیعی با آژانس در زمینه نظارت‌ها و کنترل‌ها داریم همکاری می‌کنیم. ما می‌توانیم نظارت‌ها و کنترل‌های آژانس را کاهش دهیم. یعنی بازرسی‌هایی را که قبلاً بر اساس برجام برای آژانس ایجاد شده بود محدود کنیم. این مرحله اول می‌تواند باشد. در مرحله دوم می‌توانیم پروتکل الحاقی را که به صورت داوطلبانه پذیرفته بودیم، اجرا نکنیم، چون شرایط پروتکل الحاقی متفاوت از برجام است. البته این دو مکمل هم هستند ولی موردی در برجام هست که در پروتکل الحاقی هم نیست. ما می‌توانیم در مرحله دوم بیاییم همکاری‌های خود فقط به ترتیب اجرایی پیمان «ان‌بی‌تی» را که بین ایران و آژانس است که در سال ۱۹۷۳ امضا شده، محدود کنیم. در ترتیب اجرایی به صورت شفاف مشخص شده ما چه وظایفی را باید انجام دهیم و آژانس چه وظایفی دارد و تا چقدر می‌تواند نظارت داشته باشد که به این به اصطلاح پادمان هسته‌ای گفته می‌شود. در مرحله بعد ما می‌توانیم همکاری‌های خود را کاهش بدهیم. این مراحل محدود کنیم. همه این مراحل نظارت‌های گسترده‌ای با یکدیگر دارد. حالا شاید یکتا بپرسد اگر ما این کارها را انجام دهیم، طرف مقابل تجدیدنظر خواهد کرد، بنده می‌گوییم خیر! چون این مراحل همزمان به اقدامات اقتصادی اگر ما فقط توان هسته‌ای خود را بالا ببریم همه مشکلات‌مان حل خواهد شد و دیگر غرب نمی‌تواند ما را تحریم کند. در حالی که اینطور نیست. ما باید توان هسته‌ای خود را بالا ببریم اما در کنار آن توان اقتصادی خودمان را هم بالا ببریم. همان‌طور که رهبری فرمودند باید قدرتمند بشویم. ایشان قدرت را هم تعریف کردند و اینکه قدرت نظامی نیست. قدرت تولید علم، قدرت فرهنگ، قدرت اقتصادی و صلابت‌ت قدرت نظامی هم هست، بنابراین اگر ما می‌خواهیم غرب را به تجدیدنظر واداریم، باید اهرم تحریم را از دست آنها بگیریم. به نظر لازم نیست ما از الان اعلام کنیم که از «ان‌بی‌تی» خارج می‌شویم. ضمن اینکه خروج از «ان‌بی‌تی» به هیچ وجه به صلاح ما نیست، چون مشکلاتی را برای ما به‌وجود می‌آورد. **■ اینکه گفتید صرفاً توان هسته‌ای، غرب را وادار به تجدیدنظر نمی‌کند، عملکرد اروپا در ۲۰ ماه گذشته بدرغم اجرای ۵ گام کاهش تعهدات از سوی ایران ناظر به همین موضوع می‌دانید؟**

نه! من از اول هم گفته بودم اروپا در این قضیه اصلاً توانی ندارد که بخواهد در رفتارش تجدیدنظر کند یا نکند. اروپایی‌ها اصلاً توان ندارند بخواهند کاری انجام دهند. اگر قرار بود اروپا کاری انجام دهد، همان سال ۱۳۸۲ انجام می‌داد. چرا ایران

سیاسی: بعد از بالا گرفتن انتقادات از عملکرد کشورهای اروپایی در برجام که با وعده‌های پوچ چون SPV یا اینستکس، مذاکرات موسوم به برجام اروپایی را بیش از ۲۱ ماه کش دادند، ۲ پیشنهاد از سوی مقامات و کارشناسان جهت مقابله با این رویکرد غرب مطرح شد؛ خروج از معاهده منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای یا محدودسازی بازرسی‌های مأموران آژانس انرژی اتمی از تاسیسات هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران. در این راستا این سوال مطرح است که چرا دولت به جای خروج از «ان‌بی‌تی» که گزینه دور از دسترس و دست‌نیافتنی است، نظارت‌های گسترده‌ای را توسط آژانس در نتیجه برجام اعمال می‌شود لغو نمی‌کند؟ پاسخی که می‌توان به این سوال داد آن است که برجام هرچند برای ایران عایدی نداشته اما برای غربی‌ها که خواسته‌های ایجاد محدودیت در برنامه هسته‌ای ایران بودند نتایج بزرگی داشته است. از کار افتادن ۱۳ هزار سانتریفیوژ، از بین بردن ذخایر اورانیوم ۲۰ درصد، بتن‌ریزی در قلب راکتور اراک و تعطیلی تاسیسات فردو تنها بخشی از امتیازاتی بوده که در برجام تیم مذاکره‌کننده ایران به طرف غربی داده است. دولت اما همین برجامی را که هم‌اکنون عیار آن برای همگان مشخص شده، فتح‌الفوج نامید و با «باید کردن» برجام تمام کاستی‌ها و ضعف‌های مدیریتی خود را زیر سایه آن قرار داد. نگاهی به کارنامه ۶ سال گذشته دولت نشان می‌دهد غیر از برجام، روحانی دست‌انورد دیگری نداشته است؛ به همین دلیل در واکنش به اقدام اروپا راه سخت‌تر، دورتر و پرهزینه‌تر خروج از «ان‌بی‌تی» مطرح می‌شود. نکته جالب توجه اینکه برخی کارشناسان حامی دولت و برجام نیز با ایده دولت مبنی بر خروج از «ان‌بی‌تی» مخالفت کرده‌اند. حسن بهشتی‌پور در گفت‌وگوی پیش رو با «وطن امروز» هرچند کماکان برجام را دارای نقاط قوتی دانسته اما تصریح کرد بهتر و موثرتر از خروج ایران از «ان‌بی‌تی» است. ***

■ تهدید دولت به خروج از «ان‌بی‌تی» در شرایط کنونی را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

نکته اول اینکه این تهدید در چند ماه قبل و در جریان نامه رئیس‌جمهور به مقامات اروپایی مطرح شد. در این نامه نهایت قضیه برای طرف اروپایی ترسیم و تأکید شده است. اروپایی‌ها طوری رفتار می‌کنند که ایران در نهایت از پیمان مادر یعنی «ان‌بی‌تی» که برای عدم اشاعه سلاح هسته‌ای هست خارج خواهد شد، پس اینطور نیست که همین امروز ایران از این معاهده خارج شود. نکته دیگر اینکه ایران به عنوان پژوهشگری که در این حوزه کار کرده، عرض می‌کنم ما وقتی می‌گوییم انرژی هسته‌ای حق مسلم ماست، داریم به استناد بند دوم پیمان «ان‌بی‌تی» این حرف را می‌زنیم. یعنی پیمان «ان‌بی‌تی» در بند ۲، حق برخورداری از انرژی صلح‌آمیز هسته‌ای را برای همه کشورها از جمله ایران به رسمیت شناخته است. به استناد همین بند ما سه‌سال سال گذشته‌ها دنبال انرژی صلح‌آمیز هسته‌ای از همه زمینه‌های آن نظیر کشاورزی، مهندسی و... هستیم. نکته دیگر اینکه وقتی ما در شرایط فعلی بحث خروج از «ان‌بی‌تی» را مطرح می‌کنیم، فضا‌سازی علیه ایران به وجود می‌آید مبنی بر اینکه ایران می‌خواهد بمب هسته‌ای

گزارش «وطن امروز» از تأثیرات معاهده «ان‌بی‌تی» بر توسعه برنامه هسته‌ای

یک امضای پرهزینه!

می‌کنند، دارای نفوذ بلامنزاعی در جهت‌گیری‌ها و سیاست‌گذاری‌های آن هستند. آنچه از نحوه کار آژانس با ایران در این سال‌ها می‌توان فهمید، با هدایت بلوک غرب بویژه آمریکا، همیشه نسبت به ایران دارای نگاه ویژه (دیبینانه) بوده و سخت‌گیری بی‌سابقه‌ای در اجرای پادمان و برنده‌های کاری آن اعمال شده است. قانون شکنی، رویه‌های غیرقانونی ساختار آژانس در بر گرفته از سازمان‌های جاسوسی و تروریستی و گزارشات جانبدارانه اپوزیسیون جمهوری اسلامی، در تمام این دوران مشکل اساسی در روابط ایران با آژانس ایجاد کرده است. سوال پشت سوال و مسأله پشت مسأله برای ایران مطرح شد و همکاری و پاسخ‌های ایران در مذاکرات فنی و طولانی‌گویی هیچ‌گونه اثری در کاهش ظنیات آژانس نداشت و خبری از عادی‌سازی پرونده ایران در شورای حکام نیست. اساساً مدیر کل‌های این سازمان با اعمال نفوذ کشورهای قدرتمند بویژه آمریکا به منصوب شده و در ادای وظایف و اجرای کارها به هیچ‌وجه استقلال عمل ندارند. ایران بارها بر رعایت اخلاق کاری و حرفه‌ای آژانس و شأن حقوقی سازمان در جهان تأکید کرده است ولی گوش شنوایی یافت نمی‌شود. جاسوسی و اقدام به خرابکاری از جمله کارهایی بوده که از بازرسان اعزامی به ایران برای بازدید تاسیسات هسته‌ای سر زده و در مواردی کشف و خنثی شده است. در برجام هم که پس از ۱۲ سال مذاکره ایران با قدرت‌ها به یک توافق بنیابین و ضعیف (از دید ایران و آمریکا) دست یافتیم، همین آژانس است مسؤول راستی‌آزمایی تعهدات ایران، در حالی که هیچ نهاد و سازوکار بین‌المللی نبود که بر تعهدات طرف‌های مقابل نظارتی داشته باشد. در واقع راجع بیکطرفه‌ای که از سمت آژانس و قدرت‌ها نسبت به ایران اعمال می‌شود، نیز به بقیه کشورهای جهان بویژه آنهایی که به بلوک غرب جای نمی‌گیرند- همان می‌شود که نمونه‌های آن را در عراق و لیبی شاهد بودیم. مشکل اساسی ایندرجه است که عملکرد و تأمین سیاسی منبعث از نفوذ قدرت‌ها بر کار حرفه‌ای و تخصصی مرجع کنترل عدم اشاعه هسته‌ای و توسعه انرژی صلح‌آمیز هسته‌ای سایه انداخته و آژانس را از اهدافی که برای آن تشکیل شده، به کلی دور کرده است. ما ادامه این تناقض رفتاری را در بیرون از معاهده یعنی درباره کشورهای که معاهده را امضا نکرده‌اند نیز در شورای امنیت شاهد هستیم و سخت‌گیری را به طور مثال فقط در باره کره‌شمالی شاهدیم، در حالی که اصلاً اتفاقی درباره رژیم صهیونیستی، هند، پاکستان و آفریقای جنوبی (آرمان آپارتاید) نمی‌افتد و تهدیدکننده صلح جهانی قلمداد نمی‌شوند. حقیقت اثبات شده متواتر این است که عملکرد سازمان‌های بین‌المللی بیشتر در جهت منافع قدرت‌های بزرگ و کنترل کشورهای ضعیف‌تر پی‌ریزی شده و آژانس انرژی اتمی به عنوان متولی معاهده NPT یک نمونه بارز و حاضر است.

نقص در اجرای معاهده، مصونیت کشورهای دارای سلاح

به نظر، پایه تنظیم معاهده منع گسترش سلاح‌های اتمی (که ابتدا بین آمریکا، انگلیس کامیاب شریفی‌مقدم* با اجرای گام چهارم هسته‌ای در کاهش تعهدات برجامی جمهوری اسلامی ایران، زمزمه برخی محافل و کارشناسان برای خروج ایران از معاهده منع تکثیر سلاح‌های اتمی در واکنش به فعال کردن مکانیسم ماشه شنیده می‌شود، واکاوی این موضوع مستلزم شرح تاریخچه مذاکرات، ساختار آژانس انرژی اتمی و اهداف و عایدی ایران به عنوان یک کشور مستقل و عضو کامل سازمان ملل متحد، از این معاهده است.

الف) معاهده NPT، حقوق و تکالیف

معاهده منع گسترش سلاح‌های اتمی در سال ۱۹۶۷ و توسط ۴۳ کشور از جمله ایران در نیویورک منعقد شد و هدف خود را جلوگیری از تکثیر و اشاعه سلاح‌های اتمی و پیگیری خلع سلاح و اهداف و عایدی ایران به عنوان یک کشور برای دستیابی به انرژی صلح‌آمیز هسته‌ای قرار داد. این معاهده دارای ۱۱ بند است. لازم به توضیح است پروتکل الحاقی ضمیمه‌ای است ۱۸ بندی که برای توسعه و سخت‌گیرانه کردن هر چه بیشتر معاهده و افزایش اختیارات آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در سال ۱۹۹۷ م به تصویب آژانس رسیده است.

تکالیف

مواد ۲ و ۳ درباره تعهد کشورهای دارنده سلاح اتمی (تا تاریخ امضای پیمان) و کشورهای فاقد سلاح به عدم اشاعه و پیگیری تولید تسلیحات اتمی است. ماده ۳ به تعهد کشورهای فاقد سلاح درباره نظارت و تأیید یابندگی این تعهد ماده ۲ است که از آژانس انرژی اتمی (IAEA) مجول شده است. ماده ۶ به خلع سلاح قدرت‌های دارای سلاح و توقف مسابقه تسلیحاتی پرداخته است.

حقوق

مسأله ۴ معاهده، حق اعضا در راه تحقیق و توسعه و تولید و بهره‌برداری انرژی صلح‌آمیز هسته‌ای را به رسمیت شناخته و بر تشریک مساعی جهت رفع احتیاجات آنها تأکید کرده است. در مسأله ۵ حق استفاده از انفجارهای هسته‌ای با هدف استفاده صلح‌آمیز و تأمین ادوات انفجاری در اختیار دولت‌های فاقد سلاح نیز به رسمیت شناخته شده است. در ماده ۷ ایجاد پیمان‌های منطقه‌ای جهت خلع سلاح اتمی توصیه شده است. در ماده ۸ به فرآیند اصلاح مواد معاهده و شرایط تصویب و اجرای آن اشاره شده است. ماده ۹ مربوط به حکومت‌های نگه‌دارنده مواد اصلی معاهده است. مسأله ۱۰ به حق و شرایط خروج کشورها از معاهده پرداخته و تبصره ۲ آن مدت زمان تمدید معاهده را شرح داده است. ماده ۱۱ هم به زبان متون اصلی معاهده جهت یابگانی در کشورهای عضو اختصاص دارد.

ب) ساختار آژانس، ماهیت عملکرد، تبعیض بین کشورهای فاقد سلاح

طبق تجربه تاریخی‌ای که از آژانس انرژی اتمی همانند دیگر سازمان‌های بین‌المللی سراغ داریم، ۲ عنصر قدرت و پول نقش بارزی را در نحوه اداره و کارکرد آن بازی می‌کنند. یعنی به طور کلی کشورهای دارای قدرت و سلطه جهانی و دارای حق وتو در شورای امنیت سازمان ملل متحد و همچنین کشورهایی که به لحاظ بودجه، دستمزد پرسنل و ساختار اداری آژانس را تأمین

ایران در آینده بایستی؟
*دانشجوی کارشناس ارشد روابط بین‌الملل